

OBEC PREČÍN

PRIATEĽSKÉ PRAKTIKY VOČI PRÍRODE

tipy a odporúčania
k udržateľnému rozvoju
našej obce

2024

SPU·FEŠRR
Fakulta
európskych štúdií
a regionálneho rozvoja

OBEC PREČÍN

SPU
Slovenská
poľnohospodárska
univerzita v Nitre

PRIATELSKÉ PRAKTIKY VOČI PRÍRODE

tipy a odporúčania
k udržateľnému rozvoju
našej obce

Autori:

Ing. Ivana Vačková
doc. Ing. Martin Prčík, PhD.

Recenzenti:

prof. JUDr. Ing. Jarmila Lazíková, PhD.
doc. Mgr. Marián Kotrla, PhD.

Autori publikácie ďakujú za finančnú podporu Grantovej agentúre SPU v Nitre (GA SPU), projekt č. 10-GA-SPU-2024 a za finančnú podporu z Plánu obnovy a odolnosti SR – projekt č. 09I03-03-VO5-00018 – Early stage granty na SPU v Nitre.

Schválila rektorka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre dňa 15.10.2024 ako účelovú publikáciu onlin

Táto publikácia je publikovaná pod licenciou Creative Commons Attribution NonCommercial No Derivatives 4.0 International Public License (CC BY-NC-ND 4.0).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

ISBN 978-80-552-2793-1

2024

Autor fotografií: Ivana Vačková

Obsah

- 5 Úvod
- 6 Prečo by sme mali byť dôslední v ochrane prírody?
- 7 Základné fakty o environmentálnych výzvach
- 8 Lokálne klimatické dopady
- 9 Problém
- 10 Návrat k prírode: Udržateľný rozvoj
- 12 Odpadové hospodárstvo: Domácnosť bez odpadu
- 15 Ako môžu jednotlivci prispieť k udržateľnosti?
- 16 Prírode blízke riešenia a podpora opelovačov
- 17 Ako vieme najskôr pomôcť my?
- 18 Kompostovanie. Je to veda?
- 19 Naša budúcnosť je lokálna
- 20 Ako vplýva poľnohospodárstvo na znečisťovanie ovzdušia a vôd v SR?
- 21 Lokálnosť a cesta smerom k nej
- 22 Aké prvky by malo zahŕňať lokálne vzdelávanie?
- 25 Lokálne potraviny: naša budúcnosť?
- 26 Pár tipov, ako byť počas jesennej sezóny udržateľnejší
- 27 Ako byť udržateľní v zime?
- 28 Návrat ku krajským odrodám
- 29 Tip: Čo so zvyškovými rajčinami?
- 30 Šúľance s makom
- 31 Orechový závin
- 32 Strapačky s kyslou kapustou
- 33 Fazuľová polievka so slivkami
- 34 Záver

Rodný kraj môj

V Liptove nad Váhom, v zelenom pobreží
— jak ten raj ztratený — rodný kraj môj leží;
leží on tam, leží s horami dokola,
jak by mu Tatry hrud' kolískou len bola.

Bo ved' tam nejedna dedinôčka malá:
jak by ju Tatra mat' v náručí držala;
nejedna chalúpka v zelenom stromoví:
jak vtáčie hniezd'atko ukryté vo kroví...

Často sa sníva mi, tu v svete cudzenom,
že žijem blažený v kraji tom milenom;
že hľadím na hory, i nebo nad nimi,
doliny rozkošné s mestami drobnými.

Že vidím, jak slnce zpoza hôr povstáva,
v kráľovskej velebe nad Tatrou si pláva,
a svojej koruny zlatými bleskami
blaženosť rozlieva šírymi krajami.

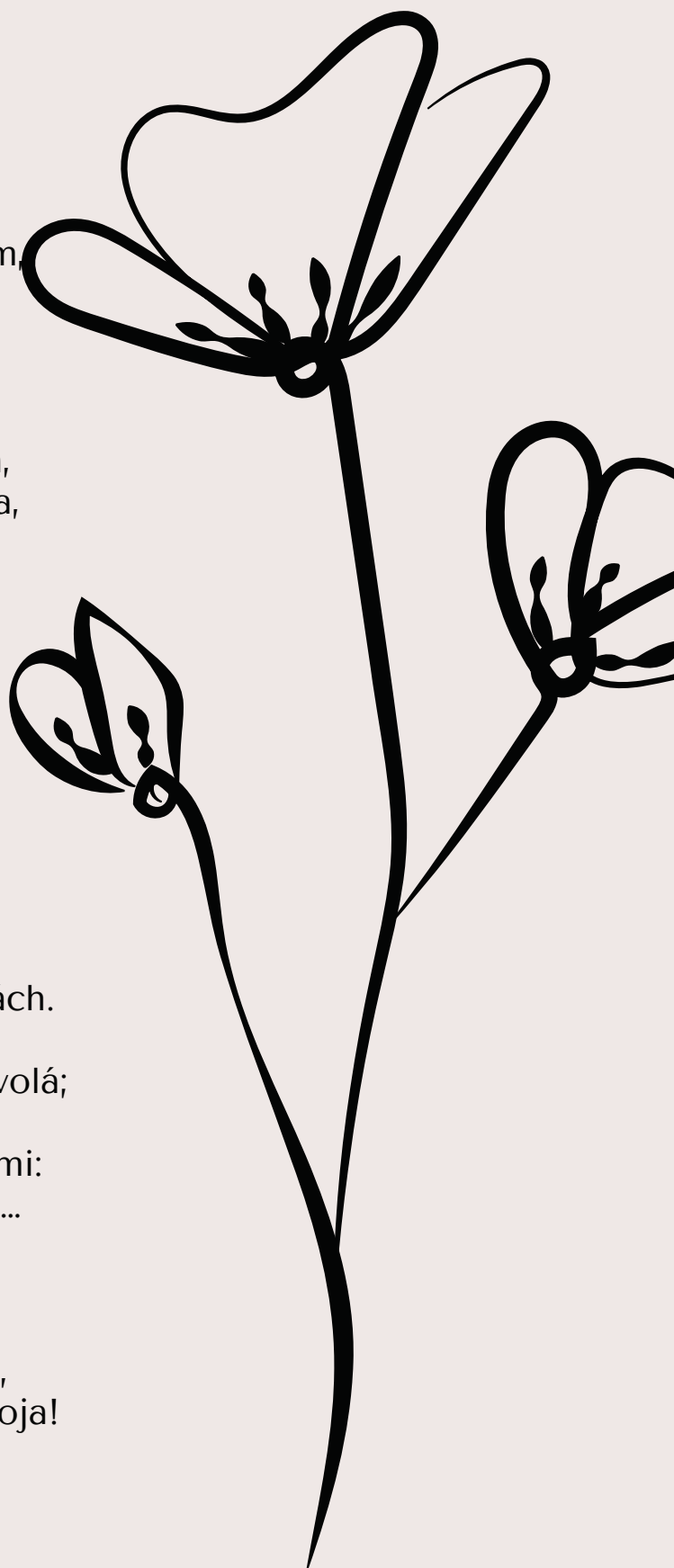
Blyští sa v potokoch, pozerá na plesá,
i orlov nad nimi, čo krútia kolesá,
pozerá na srnky, zo žriedla jak pijú,
na kozy divoké, čo v Tatrách len žijú.

Na bystrý sviati Váh, plte ním letiace,
dediny a mestá popri ňom ležiace,
stáda i košiare na kvetných lúčinách;
na hrady prastaré v smutných rozvalinách.

Snívam, že zvona hlas k modlitbe ľud volá;
vidím, jak zástupy tiahnú do kostola;
čujem zvuk organov s spevami zbožnými:
slzy ma zalejú, — spievam tiež za nimi...

Vďaka Ti, Bože môj, za Tvoju dobrotu,
že si ma v kraji tom prebudil k životu!
Ó, ak som zaslúžil, — ak vôľa je Tvoja,
daj, nech jednúc hlava spočinie tam moja!

Peter Bella-Horal, 1904

Vážení obyvatelia,

vítame vás v brožúrke venovanej životnému prostrediu a udržateľnému rozvoju našej obce.

V dnešnej dobe je ochrana životného prostredia a udržateľné využívanie prírodných zdrojov dôležitejšie než kedykoľvek predtým. Ekologická kríza dnešných dní dosiahla impozantné rozmery. Súčasné ekologické problémy zahŕňajú stenčovanie ozónovej vrstvy, znečisťovanie vôd v riekach, jazerách a moriach, ničenie vrcholov hôr kyslými dažďami, možnosť narastania globálnej teploty, smrť a ničenie prírody spôsobené únikmi toxických látok a ich ukladaním, obrovské odlesňovanie svetových dažďových pralesov na komerčné využitie, znečisťovanie prírodného prostredia ropnými látkami, devastáciu oceánov a narušovanie prirodzeného prostredia voľne žijúcich živočíchov kvôli ľudskému rozvoju a pokroku. Každý z nás môže svojimi každodennými činnosťami prispieť k ochrane nášho životného prostredia a k zlepšeniu kvality života v našej komunite.

Táto brožúrka je navrhnutá tak, aby vám poskytla užitočné informácie, praktické rady a inšpiráciu, ako môžeme všetci spoločne prispieť k udržateľnejšej budúcnosti. Nájdete tu tipy na správnu recykláciu, úsporu energie, znižovanie odpadu a ochranu našich prírodných zdrojov. Taktiež vám pripomenie aktivity, ktoré sa v obci konajú a podporujú komunitného ducha.

Veríme, že informácie a návody uvedené v tejto brožúrke vás inšpirujú k prijatiu malých, ale významných zmien vo vašom každodennom živote, ktoré prispievajú k ochrane našej planéty. Každý krok smerom k udržateľnosti sa počíta a spoločne môžeme dosiahnuť veľké veci.

Ďakujeme vám za váš záujem a úsilie. Spoločne môžeme vytvoriť čistú, zelenú a udržateľnú budúcnosť pre nás všetkých a pre budúce generácie.

S úctou,

vaša obecná samospráva

Prečo by sme mali byť dôslední v ochrane prírody?

Ľudstvo dosiahlo bod, kedy musí prehodnotiť, kde ide a ako sa tam dostane. V minulom tisícročí si ľudia plnili svoje snymateriálnosti a ich túžby dosiahla kolosálne rozmery. Avšak zdroje, ktoré udržujú ľudský život na našej planéte, budú vyčerpané. Pokiaľ ľudia budú pokračovať v znečisťovaní vzduchu a vody, ničení pôdy a využívaní prírodných krás, je ľudský druh v nebezpečí zániku. Stará legenda Pygmejov hovorí **“Človek zabil vtáčika**

a s vtáčikom pieseň a s piesňou zabil sám seba.” Tak sa stane, ak sa nezačneme správať udržateľne. Globálne otepľovanie, spôsobené zvyšovaním koncentrácie skleníkových plynov, vedie ku klimatickej zmene, ktorá má negatívny dopad na celé ekosystémy a ľudské spoločnosti. Zvyšujú sa teploty, topia sa ľadovce a stúpa hladina morí a spôsobuje extrémne poveternostné javy, ako sú horúčavy, suchá a silné búrky. Tieto zmeny majú vážne dôsledky na poľnohospodárstvo, biodiverzitu a kvalitu života, pričom spôsobujú nedostatok potravín, úhyn živočíchov a zničenie prirodzených biotopov.

Voda je vzácny a nenahraditeľný zdroj, nevyhnutný pre život všetkých organizmov. Znečistenie vody chemickými látkami, plastom a odpadom znižuje dostupnosť čistej pitnej vody a ohrozuje zdravie ľudí i živočíchov. Preto je dôležité chrániť naše vodné zdroje pred kontamináciou a zabezpečiť ich udržateľné využívanie. Tým, že budeme šetrní k prírodným zdrojom a budeme sa starať o ekosystémy, zabezpečíme, že budú slúžiť aj generáciám po nás.

Ako jednotlivci môžeme prispieť k udržateľnosti rôznymi spôsobmi. Jednoduché kroky, ako je zníženie spotreby energie a vody, recyklácia odpadu a podpora lokálnych potravín, môžu mať veľký dopad. Zapojenie sa do komunitných aktivít, napríklad dobrovoľníckej akcie na výsadbu stromov, čistenie prírody, Eko-dušičky alebo Zóna bez peňazí posilňuje komunitného ducha a zvyšuje environmentálne povedomie. Podpora a ochrana miestnych ekosystémov, vytváranie biotopov pre voľne žijúce živočíchy a šírenie informácií o dôležitosti ochrany prírody vedia výrazne prispieť k budovaniu udržateľnejšej a odolnejšej komunity teraz aj do budúcnosti.

ZÁKLADNÉ FAKTY O ENVIRONMENTÁLNYCH VÝZVACH

Rastúce teploty

Celosvetové otepľovanie vedie k zvýšeniu priemerných teplôt, čo ovplyvňuje klimatické vzory, počasie a prírodné ekosystémy. Stúpanie teplôt zvyšuje pravdepodobnosť extrémnych poveternostných udalostí, ako sú horúčavy, suchá a prudké búrky. Zvýšenie teplôt spôsobuje topenie polárnych ľadovcov, čo vedie k zvyšovaniu hladiny morí.

Znečistenie vody

Vypúšťanie priemyselných odpadov a chemických látok do riek a jazier kontaminuje vodné zdroje, čo ohrozuje vodnú faunu a flóru a znižuje kvalitu pitnej vody. Plasty a iný odpad v oceánoch a riekach spôsobujú poškodzovanie vodných ekosystémov a ohrozujú životy mnohých živočíchov a tak sa narúša potravinový reťazec, nehovoriac o mikroplastoch (nielen) v morských živočíchoch.

Znečistenie pôdy

Nadmerné používanie hnojív a pesticídov v poľnohospodárstve vedie k degradácii pôdy a kontaminácii podzemných vôd. Skládky a nelegálne ukladanie odpadu zase kontaminujú pôdu a ovplyvňujú zdravie rastlín a živočíchov.

Úbytok biodiverzity

Odlesňovanie, urbanizácia a priemyselný rozvoj vedú k strate prirodzených biotopov, čo ohrozuje rôzne druhy rastlín a živočíchov. Zavedenie nepôvodných druhov, ktoré konkurujú miestnym druhom, môže narušiť ekosystémy a viesť k vyhynutiu domácich druhov (Ministerstvo životného prostredia SR vydalo zoznam invázných druhov na Slovensku. Tieto nepôvodné druhy, najmä rastliny, treba odstraňovať, aby si rýchlo nevytvárali stanovištia tam, kde naše pôvodné druhy). Medzi nové invázne druhy, ktoré ohrozujú slovenské (európske) kolónie včiel, patrí sršeň ázijský. Ten zatiaľ na zozname MŽP nie je, no čím ďalej, tým viac vzbudzuje obavy.

Znečistenie ovzdušia

Priemyselná výroba, doprava a spaľovanie fosílnych palív prispievajú k zvyšovaniu koncentrácie skleníkových plynov, čo napomáha k otepľovaniu planéty.

Znečistenie ovzdušia jemnými časticami, oxidmi dusíka a ďalšími škodlivými látkami má negatívny dopad na zdravie ľudí, spôsobuje respiračné problémy a zvyšuje riziko srdcových ochorení.

OBEC PREČÍN

LOKÁLNE KLIMATICKÉ DOPADY

V obci Prečín sa v posledných rokoch objavuje čoraz častejšie problém záplav po prudkých dažďoch. Tie poškodzujú infraštruktúru, budovy a poľnohospodárske pozemky. Zmeny klimatických vzorcov a nedostatočná infraštruktúra na zadržiavanie vody len prispievajú k tomuto problému. Záplavy spôsobujú eróziu pôdy, narúšajú miestne ekosystémy a ohrozujú zdravie a bezpečnosť obyvateľov. Škody na majetku a poľnohospodárskej pôde majú ekonomické dôsledky pre miestnu komunitu.

Naša obec čelí najmä obdobiam sucha, keď je nedostatok zrážok. Tieto obdobia sucha ovplyvňujú poľnohospodárstvo, znižujú dostupnosť vody pre zavlažovanie a pitie, a vedú k úbytku úrody. Opakované cykly sucha poškodzujú kvalitu pôdy, čo sťažuje pestovanie plodín. Okrem poľnohospodárov trpia aj lesníci a poľovníci, pretože život v lese je rovnako zasiahnutý, ako život v obci.

Výstavba, rozširovanie obydľí a poľnohospodárska expanzia vedú k miernemu odlesňovaniu a strate prirodzených biotopov, čo ohrozuje miestne druhy rastlín a živočíchov. Výskyt invázných druhov, ktoré konkurujú domácim rastlinám a živočíchom, ohrozuje a svojim spôsobom narúša ekologickú rovnováhu v našom regióne.

Kontaminácia vody, resp. vypúšťanie znečistených odpadových vôd, chemických látok z poľnohospodárstva a domácností prispieva k znečisteniu miestnych vodných tokov, a to ohrozuje kvalitu pitnej vody nielen pre nás, obyvateľov, ale aj živočíchy v riekách a lesoch.

Problémom, ktorému naša obec stále čelí, je nevhodné zaobchádzanie s odpadom. Stále sa nájdu jednotlivci, ktorí vyhadzujú stavebný a iný odpad do lesa (napríklad televízory a pod.), čo vedie k znečisteniu pôdy a vody.

PROBLÉM

Počet áut: hluk, prašnosť, ohrozenie bezpečnosti

Nadmerné množstvo áut a kamiónov, ktoré denne prechádzajú cez dediny, predstavuje ohrozenie pre bezpečnosť občanov. Vo všeobecnosti – úzke cesty v obciach nie sú dimenzované na vysokú premávku a to zvyšuje riziko dopravných nehôd a ohrozuje chodcov, najmä deti a starších obyvateľov. Okrem toho, z environmentálneho hľadiska spôsobuje zvýšená doprava množstvo negatívnych dôsledkov – od nadmerného hluku cez zvýšenú prašnosť až po znečistenie ovzdušia. To sú faktory, ktoré majú priamy dopad na zdravie a kvalitu života obyvateľov.

Vysoká hustota dopravy (nielen) v našej obci spôsobuje neustály hluk, ktorý vedie k stresu, poruchám spánku a zníženej schopnosti sústrediť sa (myslime na deti a starších, ktorí sú citliví na podnety z vonku). Prašnosť z ciest a emisie výfukových plynov zhoršujú kvalitu ovzdušia, čo častokrát vedie k zvýšenému výskytu respiračných ochorení, ako sú astma a chronická bronchitída.

okrem iného, kamióny, ktoré cez obec prechádzajú častokrát bezdôvodne, ničia miestne komunikácie, na ktorých sa následne nám ničia vozidlá

Štatistiky o negatívnych vplyvoch dopravy na životné prostredie a zdravie:

- Automobilová doprava je zodpovedná za približne 25 % emisií oxidu uhličitého na Slovensku, pričom tento podiel v obciach s vysokou hustotou premávky stúpa (emisie CO₂).
- Podľa štúdií, dlhodobé vystavenie hluku nad 65 dB (decibelov) zvyšuje riziko srdcových ochorení a hypertenzie.
- Koncentrácia prachových častíc PM₁₀ (častice ľahko vdychnutelné a prenikajúce hlboko do pľúc) v obciach pri hlavných cestách môže presiahnuť povolené limity, čo vedie k zhoršeniu kvality ovzdušia a zdravotným problémom.
- Ohrozenie bezpečnosti občanov nielen z pohľadu dopravných nehôd, ale aj zo vzniku prasklín na rodinných domoch z dôvodu preťaženia dopravnej cesty.

Zdroje:

1. IEA, 2021. *Global Energy Review: CO₂ Emissions in 2021*. International Energy Agency. Dostupné na: <https://www.iea.org/reports/global-energy-review-co2-emissions-in-2021-2>
2. Intergovernmental Panel on Climate Change, 2021. *Climate Change 2021: The Physical Science Basis*. Dostupné na: <https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/>
3. WHO, 2018. *Environmental Noise Guidelines for the European Region*. Dostupné na: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/noise/publications/2018/environmental-noise-guidelines-for-the-european-region-2018>
4. EEA, 2021. *Air Quality in Europe 2021*. European Environment Agency. Dostupné na: <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2021>
5. Pope, C. A. - Dockery, D. W., 2012. Health effects of fine particulate air pollution: lines that connect. Online. In *Journal of the Air & Waste Management Association*, vol 56 no 6, pp. 709-742. Dostupné na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10473289.2006.10464485>

Sú ľudia, ktorí môžu žiť bez voľnej prírody a sú aj takí, čo nemôžu.

- Aldo Leopold, Almanach mojej krajiny

NÁVRAT K PRÍRODE

Udržateľný rozvoj

Voľná príroda je zdroj, ktorý sa môže zmenšovať, no nemôže rásť. V obci ju chránime v prvom rade územným plánom, ktorý zabráňuje jej úbytku, no to nestačí.

Vo vedeckom jazyku je udržateľný rozvoj koncept, ktorý sa zameriava na uspokojovanie potrieb súčasnej generácie bez toho, aby bola ohrozená schopnosť budúcich generácií uspokojovať svoje vlastné potreby. Tento prístup integruje environmentálne, ekonomické a sociálne aspekty, aby zabezpečil rovnováhu medzi hospodárskym rastom, ochranou životného prostredia a sociálnou spravodlivosťou.

Zjednodušene je to predstava ideálneho sveta - budeme sa správať ekologicky, nebudeme čerpať prírodné zdroje, ako je voda či pôda v enormných množstvách, podnikatelia budú zodpovedne podnikat a všetci budú mať rovnaký prístup k zdrojom, vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a pracovným príležitostiam.

Stane sa to? Určite, ale až vtedy, keď všetci pochopíme myšlienku toho, že nenechávame po sebe len stavby a majetky.

Aldo Leopold, krajinný ekológ, vysokoškolský učiteľ a lesník, prišiel v roku 1948 s úvahami o ničení divokej prírody na úkor úžitku ľudí. Jedným z mnohých problémov bol a je turizmus. Ľudia odišli do miest, aby potom mohli chodiť na vidiek na dovolenku. Dnes je turizmus pre samosprávy žiadaným efektom, poskytuje ekonomické výhody, pracovné príležitosti a zvyšuje atraktivitu obce. Do popredia sa dostáva zážitkový cestovný ruch - agroturizmus, ubytovanie na vidieckom dvore. To, čo my robíme pre obživu - vyorávanie zemiakov, zber liečivých bylín a húb, sadenie stromov - iní vyhľadávajú ako ideálnu dovolenku. Tento spôsob cestovného ruchu je udržateľný, atraktívny a prospešný*.

Zeleno-modrá infraštruktúra

Zeleno-modrá infraštruktúra predstavuje strategický prístup k plánovaniu a využívaniu prírodných a človekom vytvorených systémov na zlepšenie environmentálnej, ekonomickej a sociálnej udržateľnosti.

Na vidieku má tento koncept osobitný význam, pretože podporuje ochranu prírody, zlepšuje kvalitu života obyvateľov a prispieva k odolnosti voči klimatickej zmene.

Klimatická zmena je nepopierateľný fakt, už len zber úrody je posunutý tento rok o tri týždne vopred. Na jej zvrátenie sú potrebné drastické opatrenia, no na jej postupné zmierňovanie stačíme aj my jednotlivci. Rozvoj spomínanej zeleno-modrej infraštruktúry je veľká pomoc na podporu udržateľnosti a ochrany životného prostredia. Tu sú niektoré spôsoby, ako môžeme my obyvatelia aktívne prispievať:

- **osobné záhradky.** Vytváranie záhrad vo vlastných dvoroch alebo na balkónoch, kde môžeme pestovať zeleninu, ovocie a bylinky. Tieto záhradky nielen prispievajú k sebestačnosti, ale tiež zlepšujú kvalitu ovzdušia a podporujú biodiverzitu (napríklad včelie kolónie).

podnikateľský tip

- **Vyvýšené záhony.** Vyvýšené záhony sú skvelým riešením pre pestovanie rastlín na miestach s obmedzeným priestorom alebo na zlepšenie kvality pôdy. Sú tiež vhodné pre starších ľudí alebo osoby s obmedzenou pohyblivosťou, pretože sa k nim ľahšie dostanú.
- **Inštalácia zelených striech a stien** pomáha izolovať budovu, znižovať energetické náklady a zachytávať dažďovú vodu. Okrem toho je to veľmi estetické.
- **Dažďové záhrady a zber dažďovej vody** zachytávajú a filtrujú dažďovú vodu, čím znižujú odtok a zlepšujú kvalitu vody.
- **Výsadba lokálnych rastlín.** Pestovaním miestnych druhov rastlín podporujeme miestnu faunu a flóru, a vytvárame prostredie pre opelovače - včely a motýle.
- Nahradenie tradičných plotov **živými plotmi z (miestnych) drevín**, ktoré poskytujú úkryt a potravu pre divé zvieratá. Berieme do úvahy následné susedské spory o opadané lístie na pozemku suseda ...
- **Zapojenie sa do komunitných iniciatív**, ako čistenie verejných priestorov alebo výsadba stromov. Mnohí už tak robíte, my to vidíme a ďakujeme vám.

Čo sa týka samotného **zachytávania dažďovej vody**, tu sú nejaké, veríme, že vám už známe tipy:

- **Dažďové sudy** - umiestnite veľké nádoby alebo sudy pod odkvapy, kde môžu zachytávať dažďovú vodu zo strechy. Získaná voda môže byť použitá na zavlažovanie záhrady, umývanie auta alebo iné domáce účely.
- **Dažďové záhrady** sú špeciálne navrhnuté záhradné plochy, ktoré sú schopné zachytiť a absorbovať dažďovú vodu z povrchového odtoku - príjazdové cesty alebo strechy. Pomáhajú zmierňovať odtok dažďovej vody a podporujú miestnu vegetáciu. Sú estetickým a *ekologickým* prínosom pre vašu záhradu.
- **Mulčovanie** - aplikácia vrstvy organického alebo anorganického materiálu (mulč) okolo rastlín, aby sa zadržala vlhkosť v pôde. Mulčovanie pomáha udržiavať pôdu vlhkú, znižuje potrebu zavlažovania a zlepšuje štruktúru pôdy.
- **Zavlažovanie v ranných alebo večerných hodinách** - zavlažujte záhradu ráno alebo večer, keď sú teploty nižšie a odparovanie je minimálne. Tento jednoduchý zvyk pomáha udržiavať viac vody v pôde a znižuje potrebu častého zalievania.

Zachytávanie dažďovej vody pomáha šetriť vodné zdroje tým, že znižuje spotrebu pitnej vody na domáce a záhradné použitie. Zároveň zmierňuje riziko povodní tým, že znižuje množstvo odtekajúcej vody počas silných dažďov a znižuje nápor na kanalizačné systémy. Zachytávanie dažďovej vody tiež prispieva k ochrane životného prostredia a podporuje biodiverzitu. Ekonomické výhody vidíme v úspore nákladov na vodu.

Zeleno (lesy, záhrady, parky, aleje) - modrá (potoky, jazierka, dažďové záhrady) infraštruktúra je prínosom pre vás samotných, pre obec aj pre samotnú prírodu.

Tipy, ako pomáhať drobným živočíchom cez leto

Starostlivosť o drobné živočíchy počas letných mesiacov môže byť veľmi prínosná pre ekosystém našich záhrad a miestneho prostredia. Tu je niekoľko jednoduchých tipov, ako môžete pomôcť ježkom, vtákom, hmyzu a ďalším drobným živočíchom počas teplého leta:

- **Pomoc pre ježkov:** Nechajte v záhrade kopy lístia a konárov, ktoré môžu slúžiť ako prirodzený úkryt. Umiestnite plytké misky s čistou vodou na rôzne miesta v záhrade, aby mali ježkovia prístup k čerstvej vode.
- **Pomoc pre vtáky:** Zabezpečte vtákom prístup k čistej vode na pitie a kúpanie. Umiestnite plytké misky alebo vtáčie kúpaliská na rôzne miesta v záhrade spolu s krmidlami s rôznymi druhmi semien, orechov a ovocia. Vysadte kríky a stromy, ktoré poskytujú prirodzené úkryty a hniezdiská.
- **Pomoc pre hmyz:** Pestujte kvety, ktoré sú bohaté na nektár, ako sú levanduľa, echinacea, slnečnica a ďalšie kvitnúce rastliny, pretože priťahujú opelovače. Kvitnúce bylinky, napríklad mäta, oregano alebo tymián sú skvelé pre prilákanie prospešného hmyzu. Umiestnite malé nádoby s vodou a kameňkami, kde si hmyz môže sadnúť a piť bez rizika utopenia.

Sú to maličkosti, ktorými vieme chrániť našu faunu a flóru a popri tom prispievať k udržateľnému spôsobu života.

Domácnosť bez odpadu.

- Bea Johnson, 2019

Životné prostredie, ekonomika a zdravie sú u nás v kríze. Prírodné zdroje "vysychajú," hospodárstvo balansuje na hrane a zdravie populácie sa zhoršuje. Čo zmôže jeden človek v boji proti týmto kolosálnym problémom?

Prírodných zdrojov ubúda, no my naďalej kupujeme výrobky z ropy. Hospodárstvo stagnuje, nebráni nám to však kupovať tovar z dovozu. So zdravím sme na tom čoraz biednejšie, ale napchávame sa polotovarmi a nosíme si domov toxické produkty. Naša spotreba priamo ovplyvňuje naše životné prostredie, hospodárstvo a zdravie, lebo ňou podporujeme konkrétne výrobné postupy a vytvárame dopyt po ďalších výrobkoch.*

My občania máme právo a moc našimi každodennými rozhodnutiami a správaním prispieť k pozitívnym zmenám vo svete.

Do rúk ste už dostali brožúrku, ako správne triediť odpad.

V tejto kapitole nájdete tipy, ako vôbec zredukovať množstvo vyprodukovaného odpadu.

Ako vyzerá bezodpadový prístup v domácom prostredí? Zredukovanie odpadu sa dá dosiahnuť, keď sa budeme pridržovať takzvanej zásady Piatich "O": odmietneme, čo nepotrebujeme; obmedzíme, čo potrebujeme; obnovíme, čo spotrebujeme; odseparujeme, čo nemôžeme odmietnuť, obmedziť alebo obnoviť; nechajme odhniť (skompostovať) všetko ostatné.

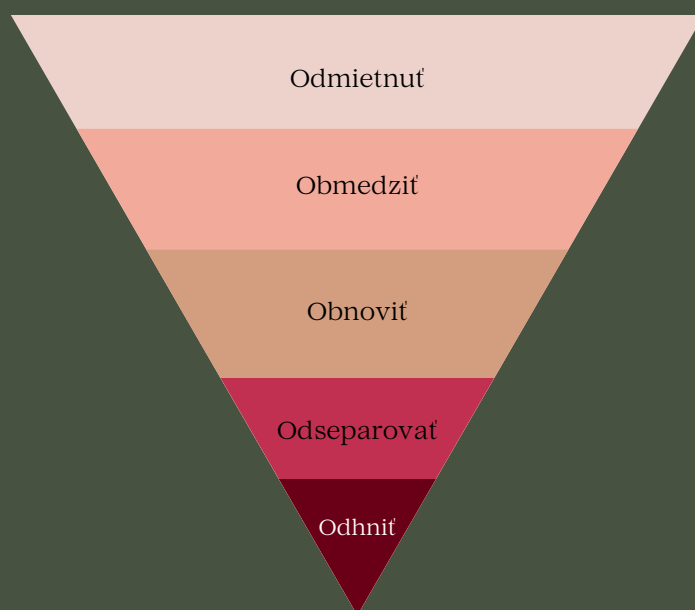
1. Odmietnuť (čo nepotrebujeme)

Darčkové perá, ktoré vydržia mesiac, jednorazové slamky, plastové tanierne a príbor ... Vieme ich odseparovať, ale tým, že ich prijímame vytvárame dopyt, ako keby dávame súhlas na využívanie toxických priemyselných procesov; podporujeme presakovanie škodlivých látok do pôdy, potravinového reťazca a našich tiel. Sú to materiály, ktoré sa častokrát nedajú recyklovať a v prírode sa nikdy nerozložia. Jednorazové plasty (ale aj sklenené fľaše, plechovky od nápojov alebo rovno celú obývačku) vidíme aj pri prechádzke našimi lesmi.

2. Obmedziť (čo potrebujeme a nemôžeme odmietnuť)

Prehodnoťme svoju doterajšiu spotrebu - zväžme, čo z toho, čo už doma máme, naozaj potrebujeme a využívame. Po skresaní zbytočností sa nám bude lepšie nakupovať; dvakrát zväžime, či si domov donesieme novú vec. Znížme objem a množstvo súčasnej a budúcej spotreby - potrebujem to vytlačené na papieri?; nemôžem ísť na bicykli?; ...

Zásada piatich "O"

Obmedzíme aktivity, ktoré vedú k zvýšenej spotrebe, alebo ju podporujú - cielený marketing a šikovné reklamné stratégie majú zámer vytvoriť v nás pocit, že sme nudní, tuctoví a neschopní, aby sme ľahšie podľahli pokušeniu dobehnúť všetky naše nedostatky. Samoregulácia prístupu k médiám sa tak blahodarne môže prejaviť nielen na našej spotrebe, ale aj na našom pociťte šťastia.

3. Obnoviť (čo spotrebujeme a nevieme odmietnuť ani obmedziť)

Základné opätovne použiteľné produkty

TAŠKY	FĽAŠE
PLASTOVÉ POHÁRE Z JOGURU	OBLEČENIE
ZAVÁRANINOVÉ POHÁRE	KUCHYNSKÉ UTIERKY

Obnovenie nie je upcyclácia (vytvorenie nového produktu z použitých), ale opätovné využitie. Najprírodzenejšie je igelitové tašky vymeniť za látkové, no ak ich už máme, môžeme ich využiť napríklad namiesto bublinkovej fólie, keď niečo posielame. Papierové tašky môžeme použiť ako "kôš" na papierový odpad. Plastové poháre z jogurtu môžeme použiť na vypestovanie priesad. Kuchynské utierky napríklad na zabalenie desiatej deťom do školy.

4. Odseparovať (čo nemôžeme odmietnuť, obmedziť ani obnoviť)

v súčasnosti vstupuje do procesu recyklácie praveľa premenných na to, aby sa z nej mohlo stať spoľahlivé riešenie problémov s odpadom. Základné princípy sú separovať plasty (tie odváža MEGAWASTE s.r.o. od bránok rodinných domov), komunálny odpad, bio odpad, kovy, papier, kuchynský odpad, stavebný odpad (+ drevo a iné na zberný dvor).

5. Odhniť (kompostovať)

Vzhľadom na to, že tretina odpadu, ktorý v domácnosti vzniká, je organická, kompostovanie je logickou formou znižovania tvorby odpadu. Výsledok kompostovania je zaručený: výživná pôda, ktorú záhradkári nazývajú "čierne zlato".

Výhody života bez odpadu

Bezodpadový prístup ponúka v súvislosti s ochranou životného prostredia nepochybniteľné a zásadné výhody: zmierňuje znečistenie (znižuje množstvo nebezpečného tuhého a plynného odpadu) a podporuje environmentálnu udržateľnosť (znižuje dopyt po prírodných zdrojoch). V domácnosti zlepšuje životný štandard.

FINANCIE

- znižuje spotrebu tovaru,
- znižuje náklady na skladovanie, údržbu a opravy,
- zbavuje potreby kupovať jednorazové produkty a ponúka možnosť dlhodobých úspor,
- kladie dôraz na nákup kvalitných výrobkov, takže za svoje peniaze dostanete vyššiu hodnotu,
- podporuje zdravý životný štýl, čím znižuje náklady na zdravotnú starostlivosť.

ZDRAVIE

Život bez odpadu prospieva k zdraviu predovšetkým tak, že znižuje náš kontakt so syntetickými látkami.

- odrádza od kupovania plastových obalov a výrobkov, čím znižuje čoraz naliehavšie riziká späté s uvoľňovaním chemikálií do jedla alebo ich vyparovaním do našich domácností,
- podporuje opätovné používanie vecí (napríklad kupovaním už použitých), čím znižuje vyparovanie škodlivých látok, lebo z použitých výrobkov sa už takmer všetky plyny uvoľnili,
- motivuje nakupovať v obchodoch so zdravou výživou,
- nabáda na striedmy život, čím znižuje množstvo prachu, ktorý sa hromadí na veciach a spôsobuje alergické reakcie,
- povzbudzuje do činností pod holým nebom - dýchame čistejší vzduch a hýbeme sa.

Vedeli ste, že

- každý Slováč vyprodukuje 70 kg potravinového odpadu ročne? Slovenské domácnosti tak celkovo vyprodukurujú 381 301 ton potravinového odpadu každý rok.
- recykláciou 100 ton papiera sa ušetrí
- 1 hektár lesa?
- recykláciou 1 kg železa sa ušetrí 4 kg rudy?

V mestách a reštauráciách triedia odpad takto:

sklo

papier

plasty

elektro odpad (kovy)

AKO DLHO TRVÁ, KÝM SA JEDNOTLIVÉ DRUHY ODPADU ROZLOŽIA V PRÍRODE?

2-6 mesiacov

20-25 rokov
Žuvačka obsahuje syntetické polyméry, ktoré sa veľmi ťažko rozkladajú. Trvá desaťročia, kým sa úplne rozloží.

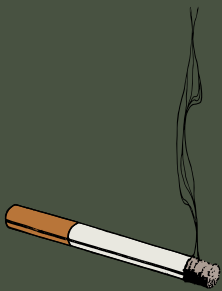
450-1000 rokov
Plastové fľaše, vyrobené z PET (polyetyléntereftalát), sa rozkladajú veľmi pomaly. Trvá stovky až tisíce rokov, kým sa úplne rozložia.

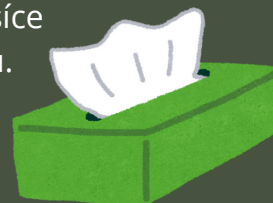
Tisíce rokov
Elektro odpad sa nerozkladá prirodzene. Obsahuje plasty a ťažké kovy, ktoré môžu v prírode pretrvávajú tisíce rokov a kontaminovať pôdu a vodu.

Nespočetne dlhý čas
Sklo je veľmi stabilný materiál, ktorý sa prakticky nerozkladá. Sklenená fľaša môže v prírode pretrvať tisíce rokov.

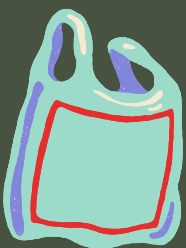
1-5 rokov
Cigaretové ohorky obsahujú plasty v špičke, ktoré sa rozkladajú veľmi pomaly a trvá niekoľko rokov, kým sa ohorok v prírode rozloží.

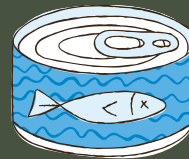
2-4 týždne
Papierové vreckovky sa v prírode rozkladajú rýchlo, zvyčajne do niekoľkých týždňov, najmä vo vlhkých podmienkach.

500 rokov
Jednorazové plienky obsahujú plasty a chemické látky, ktoré sa veľmi ťažko rozkladajú. Môže trvať až 500 rokov, kým sa úplne rozložia.

10-20 rokov
Môže trvať desaťročia, kým sa plastové tašky vôbec začnú rozkladať.

50 rokov
Oceľové konzervy sa rozkladajú pomerne pomaly, približne 50 rokov, hoci začínajú korodovať skôr. Recyklácia ocele je preto dôležitá, aby sa znížilo množstvo odpadu a šetrili sa prírodné zdroje.

200-500 rokov
Hliníkové plechovky sa rozkladajú veľmi pomaly. Aj keď hliník sa môže recyklovať donekonečna, v prírode trvá stovky rokov, kým sa úplne rozloží.

1-5 mesiacov
Bavlnené tričko, ktoré je vyrobené z prírodných vlákien, sa v prírode rozkladá relatívne rýchlo.

AKO MÔŽU JEDNOTLIVCI PRISPIEŤ K UDRŽATELNOSTI?

Každý jednotlivec vie prispieť k udržateľnosti prostredníctvom malých, ale významných krokov, ktoré vedú k zlepšeniu stavu našej planéty.

Tipy:

- 1 O minimalizácii odpadu, kompostovaní a opätovnom používaní už ani nemusíme hovoriť. Ďalej je však potrebné zdôrazniť, že vypínaním svetiel a elektroniky, keď ich nepoužívame, používanie energeticky úsporných žiaroviek a spotrebičov, a investíciou do obnoviteľných zdrojov energie, ako sú solárne panely, znižujeme spotrebu energie. Je to ekonomicky výhodné pre nás a environmentálne zodpovedné pre spoločnosť. Rovnako tak úspora vody - zadržiavanie dažďovej vody, polievanie záhrad a dvorov s použitou vodou (ale neznečistenou zo saponátov) a podobne.
- 2 Nakupovaním od miestnych farmárov znižujeme uhlíkovú stopu spojenú s prepravou potravín a podporujeme miestnu ekonomiku. Pestovaním vlastných potravín máme prístup k čerstvým potravinám a znižujeme závislosť od dovážaných potravín.

- 3 Stromy poskytujú tieň, znižujú eróziu pôdy, zadržiavajú vodu a sú domovom pre množstvo živočíchov. Vysádzajme, stromy v našej obci. Podporujme a chráňme miestne druhy živočíchov a ich biotopy tým, že budeme vytvárať úkryty, hotely pre hmyz a vtáčie búbky v našich záhradách.

PRÍRODE BLÍZKE RIEŠENIA A PODPORA OPEĽOVAČOV

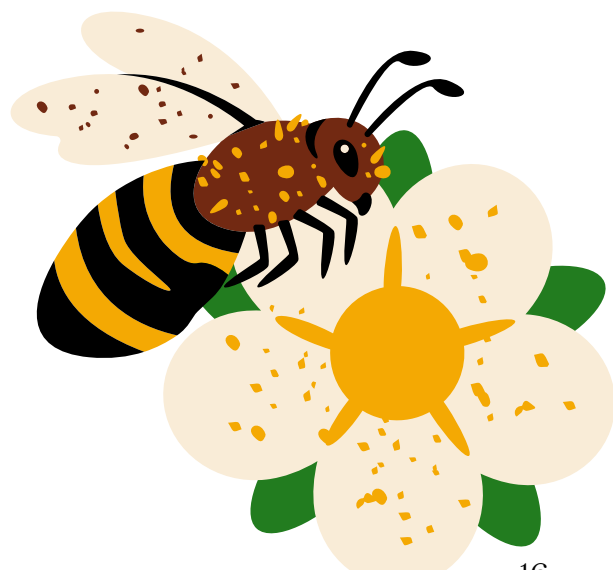

1 Regulácia klímy a adaptácia na jej dôsledky je mimoriadne dôležitá. Z tohto hľadiska je potrebné chrániť existujúce lesy pred veľkoplošnými výrubmi a nešetrnou ťažbou dreva, zalesňovať zničené územia a udržiavať prírodné mokrade. Výsadba stromov má mnohé prínosy (ekonomické, sociálne aj ekologické):

- zlepšujú kvalitu ovzdušia a ochladzujú priestor okolo seba (čím znižujú energetickú náročnosť budov),
- prispievajú k zvyšovaniu estetického pôsobenia verejných priestorov, čím pozitívne ovplyvňujú psychické zdravie ľudí, zvyšujú hodnotu nehnuteľností samospráv a obyvateľov a podporujú sociálnu interakciu, napríklad už spomínaná spoločná výsadba stromov.

2 Ochrana existujúcich a zakladanie nových lesov podporuje absorpciu znečisťujúcich látok a častíc. Na poľnohospodárskej pôde takéto látky absorbujú remízky, vetrolamy, ochranné lesné pásy (a iné) a zároveň tiež znižujú veternú eróziu pôdy. V zastavanom území zvyšujú kvalitu ovzdušia prvky (a plochy) zelene - stromy, záhradky, parky, ...

3 Trvalé trávno-bylinné pásy na ornej pôde, kvetinových lúkach a trávno-bylinné spoločenstvá v zastavaných územiach podporujú rôzne druhy opelovačov (včely, motýle a iné). Opelovače sú napríklad zodpovedné za opelenie mnohých plodín, ktoré tvoria základ našej stravy. Až 75 % celosvetovo pestovaných plodín závisí od opelenia hmyzom, vrátane niektorých olejnatých rastlín (napr. slnečnica, repka). Bez opelovačov by sa mnohé z týchto plodín nemohli rozmnožovať, kedy by mohlo dôjsť k nižšej produkcii potravín a vyšším cenám (a nie len potravín, ale aj kozmetiky).

AKO VIEME POMÔCŤ NAJSKÔR *my?*

Nevyhadzujme odpad do kontajnera na cintoríne

Ísť o jedenástej večer vyhadzovať odpad na cintorín, za ktorý nechceme platiť, je síce vynaliezavé, ale nie múdre. Žijeme na dedine - chceme, či nie, druhí nás vidia. Takže budme zodpovední za svoje činy. Odpad, ktorý vyprodukuje vo svojom, si vo svojom aj upracme. Keď máme na plastové auto peniaze pri jeho kúpe, snáď máme peniaze aj na jeho likvidáciu (nehovoriac o tom, že za vývoz plastu my ako občania neplatíme, no obec za akýkoľvek odpad na cintoríne platí ročne tisícky eur).

Nevyhadzujme odpad do našich potokov

Vyhadzovanie odpadu do potokov nielen znečisťuje vodu a znemožňuje život vodným živočíchom, ale jeho hromadenie v potoku uľahčuje zdvíhanie hladiny vody pri prudkých dažďoch.

Nevyhadzujme odpad do našich lesov

Ako už bolo spomenuté, odpad akéhokoľvek typu do lesa nepatrí. Všetci radi chodíme na huby, ale chutili by nám také dobre ochutené dubáky, či suchohríby od elektroodpadu?

Zvieratá v lese sa k tomu nahlas vyjadriť nevedia, no pneumatiky z áut nie sú ich prirodzeným prostredím (habitatom).

KOMPOSTOVANIE

JE TO VEDA?

Zdroj: Canva.com

Mnohí považujú za najdôležitejší doplnok svojej záhrady bazén, mali by sme zaň však považovať kompost. Je to jednoduchý spôsob, ako vrátiť prírode naspäť to, čo si z nej berieme a ona sa nám za to odvdáči bohatou a zdravou úrodou.

Kompostovaním recyklujeme odpad zo záhrady aj z kuchyne, ktorý by inak skončil na skládkach. Týmto spôsobom dokážeme odkloniť zo skládok 30-40% domáceho biologického odpadu.

Počas celého procesu kompostovania by sme sa mali snažiť, aby kompost obsahoval oveľa viac uhlíka ako dusíka.

Jednoduchým pravidlom je použiť z jednej tretiny zelené a z dvoch tretín hnedé materiály.

Objemnosť hnedých materiálov umožňuje kyslíku vyživovať organizmy, ktoré tam sídlia.

Materiály bohaté na

uhlík: konáre, stonky, suché listy, kúsky dreva, piliny, hnedé papierové vrecká, stonky kukurice, kávová usadenina, ihličie, vaječné škrupiny, slama, rašelina, drevný popol.

Materiály bohaté na

dusík: hnoj, zvyšky potravín, pokosená tráva, kuchynský odpad a zelené listy.

Kompost má rád polotieň.

Nemal by byť preto vystavený celodennému priamemu slnku. Ak chceme urýchliť proces kompostovania, nasekajme väčší materiál na menšie kúsky.

Príliš veľa čerstvo pokosenej trávy spomaľuje proces kompostovania.

Pridaním zeminy do kompostu pomôžeme zakryť všetky pachy a mikroorganizmy v pôde urýchlia proces kompostovania.

Do kompostu možno pridať „aktivátory“, ktoré pomôžu naštartovať rozklad a urýchliť kompostovanie. Medzi bežné aktivátory kompostu patrí napríklad pokosená tráva (nie v hrubej vrstve), mladé buriny a kurací hnoj.

Do kompostu je vhodné zasadiť cukety alebo tekvice.

NAŠA BUDÚCNOSŤ JE LOKÁLNA

Na to, aby sme chápali dôležitosť lokálnosti, musíme pochopiť koncept globalizácie.

Ľudia si častokrát pod pojmom globalizácia predstavia cestovanie, medzinárodnú globalizáciu a šírenie humanity. Viac, než čokoľvek iné globalizácia predstavuje ekonomickú zmenu. Tieto zmeny nahrávajú nadnárodným spoločnostiam, ale majú preukázateľne negatívny vplyv na našu spoločnosť ako celok.

Cesta rastu za pomoci technológií nám mala uľahčiť život, no iróniou je, že nás o ten čas okráda. Všetci musíme držať krok s množstvom dostupných technológií, čo nám spôsobuje nadmerný stres. Platíme za to daň pocitom odpojenia sa od ostatných, od prírody a niekedy aj od seba samých.

Tento koncept progresu neberie do úvahy cenu, ktorú my musíme zaplatiť, ani efekty v podobe klimatickej zmeny či svetovému kolapsu ekosystémov. Ekonomická globalizácia je založená na dohode o "voľnom obchode" a nekontrolovateľne zvyšuje vykorisťovanie ľudských a prírodných zdrojov. Nuž, má to ďalekosiahle následky, ktoré žiadny technologický systém nedokáže zvrátiť ani zmierniť.

AKÚ CENU PLATÍME ZA GLOBALIZÁCIU?

K prvým porazeným patria malí farmári. Vo svete je to aj pre vyhánanie ich z vlastných pozemkov do miest a zlé klimatické podmienky (prudké dažde, obdobie sucha). U nás je to pre častokrát nedostatočnú finančnú podporu zo strany štátu, no aj pre neschopnosť konkurovať cenám dovážaných (dotovaných) potravín a surovín.

Druhým faktorom je zhoršenie zdravia. Sme svedkami nárastu chorôb ako obezita, cukrovka, kardiovaskulárne ochorenia, ochorenia dýchacích ciest (zo znečistenia vzduchu od fosilných palív) a rakovina. Spracované, geneticky modifikované potraviny, postriekané pesticídmi, s prísadami konzervačných látok, umelých zvýrazňovačov chuti a modifikáciou tukov kvôli dlhodobému skladovaniu a vzdialenému transportu je ochudobnené o výživové hodnoty, čo k týmto problémom výrazne prispieva.

Psychologickú cenu zažívajú najmä deti a často sa s tým vyrovnávajú za pomoci drog a násillia. Psychologické ujmy globalizácie sa prejavujú navonok hnevom a agresiou. Neskôr to môže vyústiť do slepeho nasledovania konzumnej spoločnosti a nerealistických štandardov úspechu.

Dôkazov globálneho zhoršenia životného prostredia je mnoho. Ornej pôdy ubúda na úkor developerov, lesy sa ničia pre globálnu produkciu dreva, ropy a ťažby nerastných surovín. Denne vymiera množstvo rastlinných a živočíšnych druhov (100 až 1000 násobne viac, než by to bolo za prirodzených podmienok). Naša planéta je konečná, nemôže užiť ekonomiku založenú na rastúcej spotrebe.

Globalizácia zvyšuje uhlíkové emisie. Napríklad jedlo pravidelne cestuje cez pol sveta len aby sa mohlo spracovať, a potom sa posiela späť na miesto, odkiaľ pochádza.

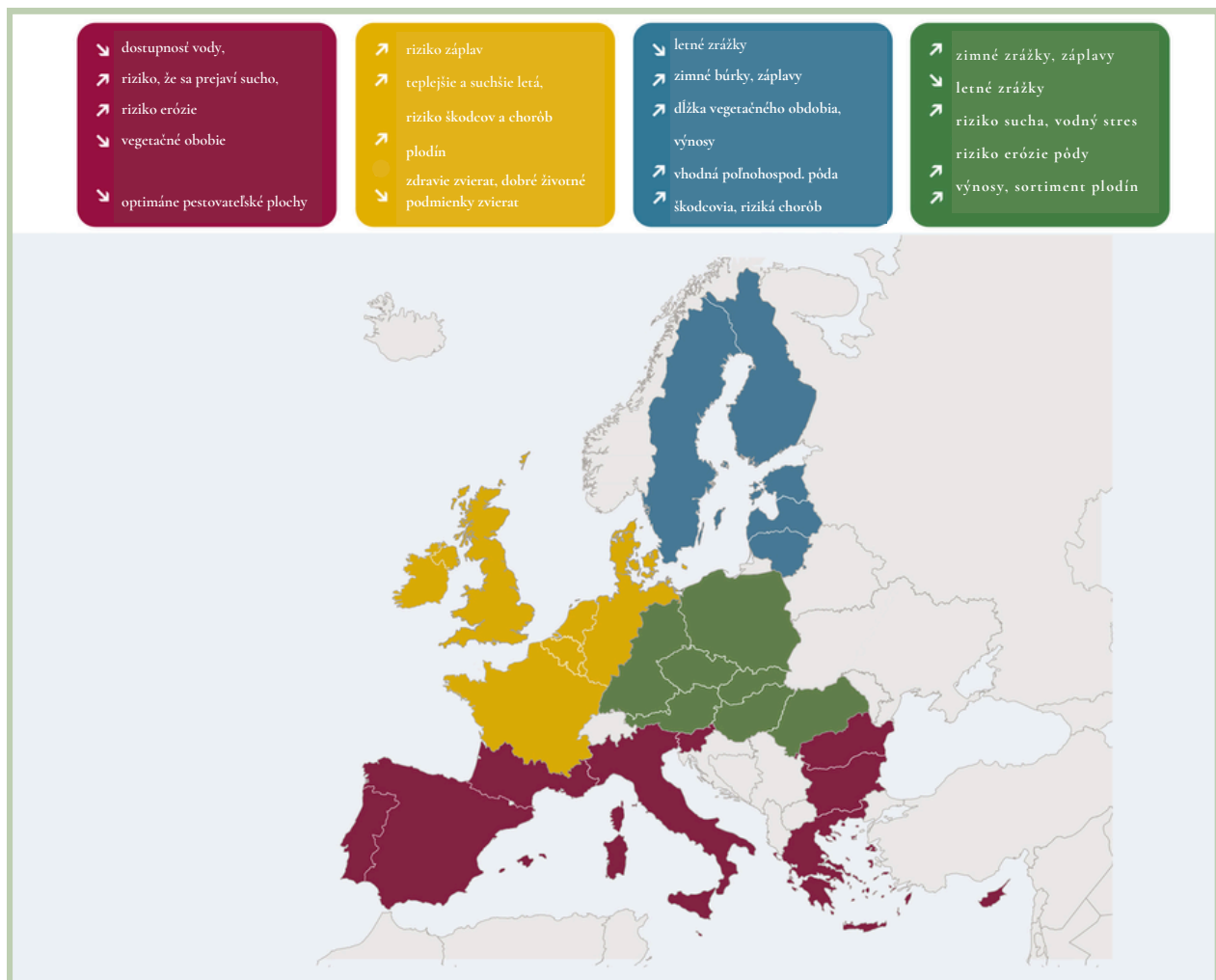
Narastá priepasť medzi tými, ktorí "majú" a tými, ktorí "nemajú". Napríklad - majetok ôsmich najbohatších ľudí sveta sa vyrovná majetku polovice svetovej populácie (4 miliardy ľudí).

Dôležitým faktom je aj strata potravinovej bezpečnosti. Upúšťa sa od pestovania tisícky lokálnych odrôd a miesto toho sa pestujú plodiny, ktoré sú vhodné pre monokultúrnu produkciu a transport na veľké diaľky. Doposiaľ sme na celom svete za posledné storočie stratili približne 75% odrôd poľnohospodárskych plodín.

AKO VPLÝVA POLNOHOSPODÁRSTVO NA ZNEČIŠŤOVANIE OVZUŠIA A VÔD V SR?

Polnohospodársky sektor je jednou z hlavných hnacích síl klimatickej zmeny, pretože emituje metán, oxid dusný a oxid uhličitý, čo je najmä pre využívanie pôdy, jej hnojenie a živočíšnu výrobu. Podiel na európskych emisiách skleníkových plynov je aktuálne približne 10 %. Európski polnohospodári sa budú musieť prispôsobiť meniacej sa klíme. Očakáva sa, že produktivita plodín sa vo všeobecnosti zníži v južných regiónoch a zvýši na severe, avšak čoraz častejšie extrémne poveternostné podmienky a udalosti spôsobia rozsiahle škody v celej Európe. V Európe slúži na polnohospodárstvo 173 miliónov hektárov zeme, toto odvetvie je však najväčším znečisťovateľom vody vo svete. Problémom je živočíšna výroba, pretože tá oproti rastlinnej napreduje oveľa rýchlejšie. Zvieratám sa podávajú antibiotiká, vakcíny alebo hormóny na podporu rastu. Tieto látky po vylúčení putujú do biologického odpadu. Polnohospodári odpad buď skladujú v špeciálnych jamách, alebo ho využijú ako organický hnoj, ktorý rozsypú po pôde. Obe možnosti prinášajú veľa rizík. Ak sa jamy nachádzajú blízko vodných tokov, odpad do nich rýchlo prenikne. Ak farmári hnoj roztrúsia, ohrozujú tak spodné vody, pretože látky do nich cez pôdu presiaknu. Keď zaprší, voda spláchnie škodliviny hlbšie do zeme alebo ich odplaví do vodných tokov. Pesticídy polnohospodárstvu prinášajú mnoho výhod, pretože chránia plodiny pred škodcami, plesňami či burinou. Pestovateľ má dobrú úrodu a spotrebiteľ čo jesť. Ale podobne ako hnojivá, aj pesticídy vyvolávajú obrovské riziká. Ak sa pesticídy v rámci potravinového cyklu dostanú do pitnej vody, môžu privodiť zdravotné komplikácie. Napríklad dráždia pokožku, oči, ovplyvňujú nervový systém a dokonca zapríčínujú rakovinu. Viete, kde sa to celé začína? Organizácia spojených národov uvádza, že dopyt po niektorých potravinách doslova explodoval. Medzi inými je to napríklad aj mäso z veľkochovu. Polnohospodári teda reagujú na potreby ľudí, a preto sa chov aj pestovanie potravín stále rozrastá. Prirodzene, pri takej enormnej produkcii treba veľa pesticídov a vzniká množstvo biologického odpadu.

Polnohospodárska pôda EU a riziká zmeny klímy (Agriadapt, 2023)

Táto mapa označuje budúcnosť EU v polnohospodárstve pod vplyvom klimatickej zmeny. SR ohrozuje najmä riziko sucha, riziko erózie pôdy. Tieto a ďalšie iné faktory budú mať vplyv na klesajúce výnosy z dopestovaných plodín.

LOKÁLNOSŤ A CESTA SMEROM K NEJ

Lokálnosť znamená skrátenie vzdialenosti medzi producentom a konzumentom všade tam, kde je to možné a vyváženie lokálneho trhu globálnym. Situáciu na občianskej úrovni môžeme zmeniť “zdola-nahor” smerom, kde sa komunita snaží riešiť problémy na lokálnej úrovni svojpomocne, bez zásahu štátu (u nás v obci je to napríklad OZ Hravé Medved'atá). Lokálnosť jednoducho znamená zmenu smeru k lokálnemu od globálneho.

Na vidieku je veľmi dôležité zameriavať sa na lokálne vzdelávanie detí a podporu lokálnych potravín, pretože tieto aspekty priamo prispievajú k rozvoju udržateľnej a prosperujúcej komunity. Lokálne vzdelávanie zabezpečuje, že deti vyrastajú s porozumením miestnych tradícií, environmentálnych výziev a dôležitosti udržateľného spôsobu života. Učí ich vážiť si prírodu, podporovať ekologické riešenia a chrániť svoje okolie.

Podpora lokálnych potravín, na druhej strane, znamená nielen podporu miestnych poľnohospodárov a zníženie uhlíkovej stopy, ale aj zabezpečenie čerstvých a kvalitných potravín pre komunitu. Konzumácia lokálnych potravín znižuje potrebu dlhých dopravných reťazcov, čo prispieva k zníženiu emisií skleníkových plynov, a teda k zmierneniu klimatickej krízy.

Ako komunita máme silu spoločne prispievať k riešeniu globálnych problémov prostredníctvom jednoduchých krokov, ako je podpora lokálnych zdrojov potravín a vzdelávania. Týmto spôsobom nielen, že podporujeme udržateľný rozvoj našej oblasti, ale tiež ukazujeme cestu ďalším generáciám, ako žiť v súlade s prírodou. Naša spoločná zodpovednosť a spolupráca môžu prispieť k vytvoreniu silnej a odolnej komunity, ktorá je pripravená čeliť výzvam budúcnosti a prispievať k ochrane našej planéty.

Deti môžeme zapájať do projektov na ochranu a obnovu historických pamiatok, čím sa naučia vážiť si kultúrne dedičstvo.

Na podujatí EKO dušičky môžu vyrobiť vence na cintorín padlým vojakom

1 Naša kultúra a tradície

- Učenie detí o histórii a dedičstve našej obce, vrátane miestnych zvykov, remesiel a rôznych slávností, ako sú fašiangy a podobné. Deti by mali byť vzdelávané o dejinách dediny a regiónu, aby lepšie pochopili, odkiaľ pochádzajú, aké sú korene ich komunity a ako sa daná oblasť vyvíjala. Sú to, napríklad, príbehy o založení obce, významných udalostiach alebo postavách, ktoré formovali miestnu kultúru.
- Zachovávanie a prenos miestnych tradícií, ktoré sú jedinečné pre náš región a obec, napríklad tradičné poľnohospodárske metódy, miestna kuchyňa, ľudové tance a hudba (učením prispieva najmä FSk Limbora pod vedením Mgr. Radoslava Orávika).

AKÉ PRVKY BY MALO ZAHŔŇAŤ

2 Udržateľné poľnohospodárstvo a potravinové systémy

- Výuka detí o ekologických poľnohospodárskych postupoch, vrátane pestovania plodín, starostlivosti o pôdu a využívania obnoviteľných zdrojov energie a zapájanie ich do sadenia a zberu úrody. praktický prístup ich naučí najviac.
- Učenie detí o dôležitosti podpory lokálnych potravinových systémov a o výhodách konzumácie miestnych, sezónnych a čerstvých potravín. Deti by mali byť vedené k tomu, aby si vážili potraviny, ktoré sa pestujú a vyrábajú v našom regióne. Vytvorenie **školských záhrad**, kde deti môžu pestovať zeleninu a ovocie, ich naučí základné zručnosti v záhradníctve a poskytne im príležitosť vidieť, ako ich úsilie vedie k produkcii zdravých a čerstvých potravín.

3 Ochrana prírody a environmentálna udržateľnosť

- Deti by mali byť vedené k porozumeniu významu biodiverzity vo svojom okolí - zahŕňa to výučbu o rôznych druhoch rastlín a živočíchov, ktoré žijú v našom regióne, a o tom, ako každý z nich prispieva k celkovému zdravému ekosystému.
- Deti by sme mali zapájať do projektov na ochranu prírody, ako je výsadba stromov alebo vytváranie biotopov pre ohrozené druhy. Tieto aktivity ich naučia praktické kroky, ako môžu prispieť k ochrane životného prostredia.

4 Zapojenie komunity do vzdelávania

- Ak deti zapojíme do projektov, ako je čistenie prírody, výsadba stromov, úprava verejných priestranstiev alebo budovanie komunitných záhrad, umožníme im prispieť k rozvoju našej komunity.
- Deti môžu byť súčasťou organizovania miestnych trhov, kde sa predávajú domáce produkty, remeslá a jedlo. Učia sa tak podnikateľským zručnostiam a hodnotám spojeným s podporou lokálnej ekonomiky.

LOKÁLNE VZDELÁVANIE?

5 Výchova k zodpovednému občianstvu

- Povzbudzujme deti, aby sa zapájali do dobrovoľníckych aktivít, ako je pomoc starším obyvateľom, zúčastňovanie sa na komunitných akciách alebo pomoc lesníkom so starostlivosťou o zvieratá. Takéto skúsenosti im pomáhajú rozvíjať empatiu, zodpovednosť a schopnosť spolupracovať s ostatnými.

6 Environmentálna a klimatická výchova

- Deti by mali byť oboznámené s konceptom klimatickej zmeny, čo ju spôsobuje a aké dôsledky to má pre životné prostredie, ekonomiku a spoločnosť.
- Učenie o tom, ako klimatická zmena ovplyvňuje konkrétne náš región a obec, napríklad zvýšenie teplôt, zmeny v zrážkach, sucho alebo povodne, pomáha deťom lepšie pochopiť osobný a komunitný dopad klimatickej zmeny.

prechádzka v prírode spojená so zberom húb je skvelou formou lokálneho vzdelávania detí

Lokálne vzdelávanie detí na vidieku má potenciál vytvárať silné, vedomé a zodpovedné generácie, ktoré si vážia svoje korene, chápu dôležitosť udržateľnosti a sú pripravené aktívne prispievať k rozvoju svojej komunity. Zapojením praktických a miestne relevantných aktivít do výučby môžeme deťom poskytnúť nielen vedomosti, ale aj praktické zručnosti a hodnoty, ktoré ich sprevádzajú po celý život.

Zhrnutie praktických rád pre lokálne vzdelávanie:

- Zapojenie miestnych odborníkov a starších obyvateľov. Deti by sa mali učiť o tradičných remeslách, poľnohospodárstve alebo ekologických prístupoch priamo od tých, ktorí majú dlhoročné skúsenosti. Prednášky a diskusie sa môžu uskutočňovať aj v škole. Príbehy a skúsenosti od starších obyvateľov, ktorí deťom môžu porozprávať o živote v minulosti, tradičných zvykoch a dôležitých udalostiach našej obce. Rozprávanie miestnych príbehov a legiend je efektívny spôsob, ako prenášať kultúrne hodnoty, morálne ponaučenia a dôležité historické informácie. Deti potom môžu písať vlastné príbehy alebo **vytvárať divadelné predstavenia** na základe miestnych legiend, čím sa učia kreatívne vyjadrovať a interpretovať kultúrne dedičstvo.
- Založenie školskej alebo komunitnej záhrady, kde (nielen) deti môžu pestovať zeleninu, ovocie a bylinky. Naučia sa tak praktické zručnosti, ako je sadenie, starostlivosť o rastliny a zber úrody. Tieto aktivity im tiež ukážu, odkiaľ pochádza ich jedlo. „Od semienka po tanier.“ Tak môžu deti sledovať celý cyklus pestovania a výroby potravín – od vysádzania semien cez pestovanie a zber až po prípravu jedla. Pomáha im to pochopiť a oceniť hodnotu potravín.

Príklady aktivít v obci, ktoré podporujú koncept lokálneho vzdelávania

Mikuláš

Vianočná akadémia

Fašiangy

Deň detí

obec Prečín Vás pozýva na:
Tvorivé dielne
Ekodušičky
viac lásky, menej plastov

Sobota 12.10.2024
13:00 - 18:00
KD PREČÍN

materiál aj náradie máme pre Vás pripravené,
vstup je ZDARMA

pri aranžovaní pomôžu
naše profesionálne kvetinárky

Kontakty: zp@precin.eu,
0948595357 - Janka Birošiková
www.precin.eu

DOBROVOLNÝ PRÍSPEVOK: pre vaše deti
(pomôžeme R-károm zabezpečiť viac zábavy na leto)

Zóna bez peňazí

15.11
16.11
2024

sobota 8.30 - 18.00

Doneste veci
- čisté
- nepoškodené
- znovu použiteľné

KD Prečín
zber tovaru 15.11. v piatok 16.00 - 19.00
kontakty: Renátka 0948 206 314, Majka 0911 792 774

Zóna bez peňazí

LOKÁLNE POTRAVINY: NAŠA BUDÚCNOŠŤ?

Pri podpore lokálnych producentov musíme mať na zreteli dôležitý fakt. Hospodárska politika štátu je nastavená na podporu globalizovaných, medzinárodných korporácií, ktoré produkujú potraviny založené na monokultúre pestovania. Zjednodušene: vo veľkých supermarketoch nakúpíte lacnejšie potraviny, hoci precestovali pol sveta, pretože im to zmluvy uzavreté so štátom tak umožňujú. Tým likvidujú našich lokálnych farmárov a poľnohospodárov, pretože tí nie sú schopní im cenovo konkurovať.

Monokultúra má mnoho negatívnych dopadov. Prvým je environmentálna cena tejto predpojatosti. Monokultúrna výroba je závislá na chemických vstupoch - pesticídy, herbicídy a fungicídy. Všetky tieto prostriedky znečisťujú svoje bezprostredné okolie, ohrozujú divú zver a znečisťujú vodné zdroje. Tiež vo veľkom využívajú fosílna palivá, či už na prevádzku ťažkej techniky, alebo na prepravu surovín, čím výrazne prispievajú k emisii skleníkových plynov. Rovnako tak ich spôsob zaobchádzania so zvieratami, kde držia zvieratá spolu na jednom mieste, zvyčajne v nečistote. Cieľom takejto produkcie je za čo najkratšiu dobu a čo najmenej peňazí vykrmiť zvieratá a dopraviť ich na bitúnok. Takýmto spôsobom chovania a zaobchádzania so surovým mäsom sa konzumentom pridružujú choroby ako salmonelóza a iné, pretože sa zvyšuje riziko chorôb takto dochovaných zvierat..

Ohrozená je tiež potravinová bezpečnosť. Výskumy ukazujú, že počet druhov rastlín, ktoré sa pestujú ako plodiny, sa znížil z pôvodných 7 000 na 150 komerčne významných plodín - ryža, pšenica a kukurica tvoria 60 % z nich. Takisto aj chov dobytka a sliepok - vyberajú sa len také plemená, ktoré dokážu rýchlo narásť aj v stiesnených podmienkach, hoc budú kŕmené len obilím a dopované antibiotikami. Svetové potravinové systémy tak stoja na tenkom ľade.

VÝHODY LOKÁLNYCH POTRAVÍN

Ak chceme poznať pôvod potravín, ktoré konzumujeme, bude najlepším nápadom navštíviť a podporiť lokálnych výrobcov, či malých farmárov. Nákupom takýchto produktov podporíme ďalší rozvoj našich poľnohospodárov a zároveň tak znížime množstvo skleníkových plynov, ktoré sa vyprodukovávajú, keď sa k nám výrobky dovážajú zo zahraničia. Navštíviť môžeme aj rôzne lokálne trhy, ktoré sa konajú primárne v našich mestách. Výhodou takýchto trhov je, že sa s konkrétnymi výrobcami môžeme osobne stretnúť a spýtať sa na všetko, čo nás v súvislosti s výrobou ich produktov zaujíma.

Lokálnosť

- zmierňuje vzdialenosť, ktorú musia potraviny precestovať, čo znižuje energiu potrebnú na ich transport a tiež emisie skleníkových plynov,
- minimalizuje potrebu balenia, spracovania a chladenia potravín, čím sa tiež znižuje spotreba energie a produkcia odpadu,
- upúšťa od monokultúrnej produkcie a podporuje diverzitu.

Lokálne potraviny majú aj iné výhody. Malé farmy a poľnohospodárske podniky vyprodukovávajú omnoho viac potravín na meter štvorcový než obrovské monokultúry. Lokálna produkcia potravín tiež vytvorí viac pracovných miest, pretože miestni poľnohospodári vyžadujú viac ľudskej inteligencie, starostlivosti a práce. Nehovoriac o tom, ako lokálne potraviny vytvárajú potravinovú bezpečnosť, pretože odrody na pestovanie sú vyberané podľa ich vhodnosti pre danú lokalitu a nie podľa požiadaviek supermarktov. Tým pádom sú lokálne potraviny zdravšie a čerstvejšie, bez prepravy a toxických chemikálií.

PÁR TIPOV, AKO BYŤ POČAS JESENNEJ SEZÓNY UDRŽATEĽNEJŠÍ

ne zabúdajte na podujatie Ekodušičky, kde vytvoríme ekologicky nenáročný aranžmán pre našich drahých zosnulých

1. **Listy nechajte na zemi.** Padajúce listie mnohí považujeme za prácu navyše, pretože máme tendenciu hrabať listie a vyhadzovať ho. Namiesto toho zväzme ponechanie listia na trávniku a veľké hromady listia môžeme rovnomerne rozložiť po záhrade, prípadne nahromadiť aj okolo kmeňa stromov alebo na kvetinové záhony. Pomôže to izolovať pôdu cez zimu, čím sa ochráni jej mikrobiálny život. Popadané listy sú totiž dôležitou súčasťou prirodzených cyklov rastlín a pôdy.
2. **Zabezpečme si oblečenie z udržateľných zdrojov.** Možnosti farebných kombinácií v tejto sezóne sú nekonečné a mnohí z nás si radi vynovia svoj šatník. Našťastie si to môžeme dopriať a zároveň zostať ohľaduplní k životnému prostrediu. Po prvé, namiesto toho, aby sme si kúpili komplet nové oblečenie, premýšľajte o tom, ako prerobiť to staré. Nezapúdajte na Zónu bez peňazí, vďaka čomu aj ušetríme a podporíme koncept cirkulárnej ekonomiky. Recyklujeme alebo upcyklujeme všetko a vždy, keď je to možné. Darujme staré oblečenie, náradie, riad a nábytok, ktorý nepoužívame. Ak predsa len chceme nové oblečenie, zväzme aj materiály, z ktorých je vyrobené. Prírodné vlákna sú lepšie pre našu pokožku a životné prostredie. *Hľadajte nadčasovú klasiku, ktorá sa dá nosiť každú sezónu.*
3. **Zostaňte v teple bez použitia termostatu.** Keď vonkajšie teploty začnú klesať, máme tendenciu siahať okamžite po termostate. Predtým, ako to urobíme, uistite sa, že vrstvíme svetle, hrubé ponožky a extra prikrývky. Ušetríte energiu a náklady na vykurovanie. Dbajme aj na správne izolované okná a dvere. Závesy (naozaj hrubé) pomôžu tiež lepšie izolovať okná tým, že udržia teplý vzduch vo vnútri, taktiež rôzne zábrany do dverí a okien zabránia prenikaniu studeného vzduchu dovnútra. Ak budeme trošku kreatívni, ľahko si ich vyrobíme aj sami doma.

AKO BYŤ UDRŽATEĽNÍ V ZIME?

Ak to nepoužívame, odpojme to

Odpojme malé spotrebiče, nabíjačky a adaptéry, keď ich nepoužívame, aby sme predišli "fantómovej" spotrebe energie. Toto platí po celý rok, ale je to užitočné najmä v zime, keď sú účty za spotrebu energie zvyčajne vyššie. Citizen Utility Board uvádza, že približne 10 percent našich nákladov na energiu pochádza z takéhoto plytvania.

Plasty v zime

Všetci vieme, že plasty na jedno použitie sú obrovským problémom v každom ročnom období. V zime na vianočné trhy si prinesme svoju šálku alebo pohárik, vlastnú nádobku na jedlo a látkovú servítku. Na nákupy si nosme opakovane použiteľnú tašku a vyhýbajme sa obalom na potraviny a plastovým príborom.

Starostlivosť o vtáctvo a drobné zvieratá

Zavesme krmítka so semienkami slnečnice, orechmi, lojom či špeciálnymi zmesami pre zimné vtáky. Dbajme na to, aby krmítka boli pravidelne plnené a mimo dosahu predátorov. Nachystajme vtákom nezamrznutú vodu v miske. Umiestnením vtáčích búdok v záhrade vtákom poskytneme úkryt pred chladom. Neporiadok na záhrade je v zime plus. Niektoré prírodné "neporiadky" ako suché vetvičky, lístie a staré kvety poskytujú úkryt pre hmyz aj drobné zvieratá.

Ak nám je zima, rozhýbme sa

Zimné prechádzky sú výnimočné, najmä keď je cesta pokrytá čerstvým snehom. Treba sa len poriadne obliecť. Spojiť to môžeme s nákupom v obchode, nemusíme predsa všade chodiť autom. Aj deti do škôlky nemusíme voziť ráno autom, veď naši rodičia nás doviedli peši a nebudlo z nás (ani z rodičov). Takže miesto preplnenej ulice autami, ktoré ohrozujú bezpečnosť nie len detí, ale aj obyvateľov ulice, čakáme sánky alebo pešiu chôdzu ako prostriedok "dopravy".

Tajomstvo úspechu

Nenadávajme, nerozčulujme sa, prijmime zimu takú, aká je. Spomeňme si na leto a horúčavy, áno, aj to nás opäť čaká. Možno sa zdá, že v zime je menej príležitostí byť vonku, ale stačí len pozitívnejší pohľad a teplé oblečenie. Namiesto toho, aby sme neustále rozprávali o tom, aká je zima hrozná, všimajme si pozitívne stránky a výhody tejto sezóny. Nastavme sa tak, že chladné dni sú fantastickou súčasťou roka, príležitosťou na zimné športy, dlhé prechádzky v mäkkých svetloch a nasávanie magickej atmosféry. Myslieť pozitívne a zároveň byť šetrnejší k planéte sú tie najlepšie rozhodnutia, ktoré môžeme robiť po celý rok, nielen počas zimy.

NÁVRAT KU KRAJOVÝM ODRODÁM

Prečo taká potreba a dôraz? Krajobové odrody sú často odolnejšie voči miestnym chorobám a škodcom, čím znižujú potrebu chemickej ochrany a pesticídov. Sú lepšie prispôsobené na premenlivé podmienky, ako sú aj zimné mrazy, ktoré sú v našom regióne bežné. Ich pestovanie prispieva k biodiverzite v ovocinárstve, čo zvyšuje stabilitu a odolnosť ekosystémov. Na rozdiel od monokultúr s modernými komerčnými odrodami, ktoré sú náchylnejšie na šírenie chorôb a škodcov, krajobové odrody pomáhajú tento problém zmierniť. Zároveň sú súčasťou kultúrneho dedičstva Slovenska a návrat k ich pestovaniu podporuje zachovanie tradičného ovocinárstva v regióne, pričom často ponúkajú jedinečné chuťové vlastnosti, ktoré moderné odrody nemajú. Ekonomicky sú tieto odrody prínosné najmä pre malé farmy a pestovateľov, ktorí môžu využiť dopyt po regionálnych a ekologických produktoch.

Považie ako región má členitý terén s mierne chladnejším podnebím, čo ho robí vhodným na pestovanie viacerých tradičných odrôd ovocia. Z jabloní je to napríklad Panenské české, čo je starobylá zimná odroda známa svojimi drobnými, sladkými plodmi. Je odolná voči mrazom a má výborné skladovacie vlastnosti. Ďalej to boli najmä "Jonatánky," "Kožovky" a "Citrónky". Medzi slivkami sa najčastejšie objavuje Bystrická slivka, klasická odroda, ktorá je typická pre Považie. Je ideálna na výrobu slivovice, sušených sliviek alebo lekváru. Má dobrú odolnosť voči škodcom. Durancia je staršia odroda vhodná do vyšších nadmorských výšok. Má väčšie plody s jemnou dužinou. Odrody hrušiek boli najznámejšie Hniličky, Maslovky a Jačmienky. Z orechov to boli lieskovce a Orech kráľovský.

TIP:

ČO SO ZVYŠKOVÝMI RAJČINAMI?

Základ do omáčok.

Umyté rajčiny dajte na plech a osolte. Podľa chuti pridajte tymián, cesnakové strúčiky, pokrájanú cibuľu, mleté korenie a olivový olej. Upečte a následne rozmixujte.

Môžete pridať aj cuketu a papriku.

“Zvyškové” rajčiny môžete využiť na domáci kečup alebo pretlak.

ŠŮL'ANCE S MAKOM

recept našich starých mám

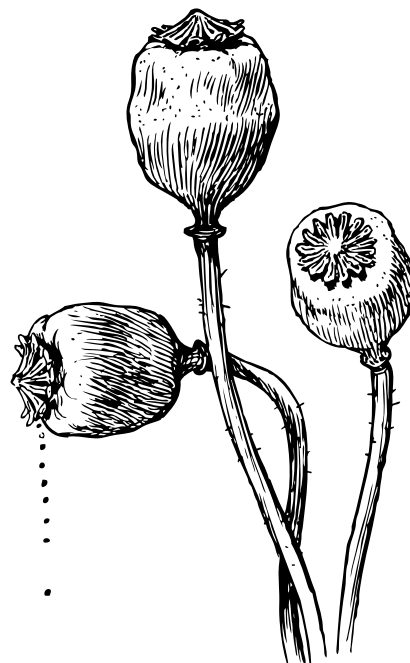
Postup

- 1 Zemiaky uvaríme, očistíme, pretlačíme a zmiešame s múkou, vajcom a soľou, aby vzniklo cesto.
- 2 Z cesta vytvárame tenké šŮl'ance, ktoré varíme v osolenej vode, kým nevyplávajú na povrch.
- 3 Uvarené šŮl'ance polejeme roztopeným maslom a posypeme mletým makom a cukrom.

Dobrú chuť!

Suroviny

- zemiaky (varené, pretlačené)
- polohrubá múka
- vajce
- soľ
- maslo
- mletý mak
- práškový cukor

ORECHOVÝ ZÁVIN

tradičný slovenský koláč, ktorý si človek môže vychutnať v každom ročnom období, vďaka jeho lahodnej orechovej plnke a jemnému kysnutému cestu.

Suroviny

300 g múka polohrubá

1/2 kocky droždia

1,5 dcl vlažné mlieko

1 ks žltok

štipka soli

0,5 dcl olej

2 PL cukor kryštálový

PLNKA:

100 g pomleté orechy vlašské

cukor kryštálový 1/2 bal.

cukor vanilkový podľa potreby

mlieko

Postup

- 1 Urobíme si najskôr kvások. Dáme do hrnčeka rozdrobené droždie, 1 čaj. lyž. kryšt. cukru, medzi prsty múky a trochu vlažného mlieka. Necháme nakysnúť. Do misy dáme múku, štipku soli, olej, kryšt. cukor, žltok, mlieko, ktoré nám zostalo a pridáme kvások. Vypracujeme cesto a necháme ho pol hodiny pod utierkou odpočívať, nech nakysne. Potom ho vyválkame na obdĺžnik.
- 2 Pomleté orechy ochutíme oboma cukrami podľa chuti a prilejeme mlieko, toľko koľko zaberie, aby nám vznikla plnka. Natrieme na cesto. Zvinieme smerom k sebe na závin.
- 3 Takto pripravený závin necháme ešte chvíľu nakysnúť a potom ho dáme na vymastený plech. Závin potrieme olejom. Dáme piecť na 200 stupňov na 35 minút. Upečený ho tiež potrieme olejom a necháme ho vychládnuť. Povrch pocukrujeme práškovým cukrom.

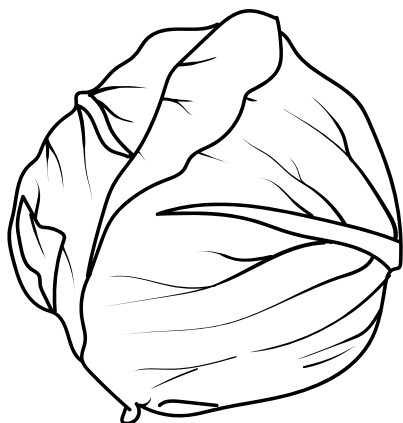
STRAPAČKY S KYSLOU KAPUSTOU

tradičné slovenské jedlo

Suroviny

- zemiaky
- polohrubá múka
- vajce
- soľ
- kyslá kapusta
- masť alebo olej
- cibuľa
- slanina

Postup

- 1 Zemiaky nastrúhame na jemno, zmiešame s múkou, vajcom a soľou, aby vzniklo husté cesto.
- 2 Cesto cez haluškovač pretlačíme do vriacej osolenej vody a varíme, kým halušky nevyplávajú.
- 3 Kyslú kapustu osmažíme na cibulke s trochou masti alebo oleja.
- 4 Strapačky zmiešame s kyslou kapustou, pridáme opečenú slaninu (oškvarky) a môžeme podávať.

FAZUĽOVÁ POLIEVKA SO SLIVKAMI

Suroviny

- 3-4 väčšie zemiaky
- fazuľa
- 1 cibuľa
- 2 strúčiky cesnaku
- 2 bobkové listy
- slivky
- 250 ml smotana na varenie
- 1 PL hladká múka

Postup

- 1 Večer pred varením zalejeme fazuľu vodou a necháme ju do druhého dňa napučať. Do hrnca dáme očistenú cibuľu, cesnak a fazuľu. Zalejeme vodou, pridáme bobkový list. Necháme variť na miernom ohni.
- 2 Keď sa nám bude už zdať fazuľa mäkkšia môžeme pridať nadrobno nakrájané zemiaky. Necháme povariť do zmäknutia a pridáme slivky a lyžicu soli. Nakoniec zahustíme smotanou s múkou.
- 3 Polievku podávame s chlebíkom.

Zdroj: Canva.com

Z Á V E R

Ochrana životného prostredia a udržateľný spôsob života sú kľúčovými piliermi pre budúcnosť nás všetkých. Každý z nás môže prispieť k zlepšeniu kvality života v našom okolí a k ochrane prírody jednoduchými, ale účinnými krokmi. Podpora lokálnych potravín a farmárov prispieva nielen k rozvoju miestnej ekonomiky, ale aj k znižovaniu uhlíkovej stopy, keďže potraviny nemusia prechádzať dlhými dopravnými trasami. Pestovanie vlastných plodín, či už vo vlastnej záhrade, alebo v komunitných záhradách, pomáha zvýšiť sebestačnosť a poskytuje prístup k čerstvým a zdravým surovinám. Ďalším dôležitým krokom je starostlivosť o vodné zdroje. Zachytávanie daždovej vody je efektívnym spôsobom, ako šetriť cenný prírodný zdroj a zároveň znížiť náklady na zavlažovanie záhrad a zelene. Využívanie takýchto praktík v domácnostiach zmiernuje riziko povodní a prispieva k udržateľnému hospodáreniu s vodou.

Správne triedenie odpadu je ďalším krokom k ochrane životného prostredia, ktorý môže každý z nás urobiť. Zníženie množstva odpadu, recyklácia a kompostovanie organického odpadu sú podstatné pre znižovanie množstva odpadu na skládkach a zlepšenie kvality pôdy. Triedenie a zodpovedné nakladanie s odpadom pomáha predchádzať znečisteniu a šetriť prírodné zdroje, ktoré môžu byť znovu použité.

Globálne otepľovanie musíme vziať vážne. Planéta Zem je našim domovom, dáva nám obživu i stabilitu. Neničme ju viac, než je únosné - neničme ju vôbec. Naši predkovia nie nadarmo hovorili "mamička Zem". Naša obec a komunita, ktorú tvoríme, má v rukách veľkú moc ovplyvniť budúcnosť životného prostredia. Každý malý krok, ktorý podnikneme, od podpory lokálnych poľnohospodárov a predajcov, cez zachytávanie daždovej vody, pomoc lesom, šetrné míňanie elektrickej energie až po triedenie odpadu, prispieva k vytváraniu udržateľnejšej a ekologickejšej spoločnosti. Spoločne totiž vieme vybudovať zelenšie a zdravšie prostredie, v ktorom žijeme.

OBEC PREČÍN

PRIATEĽSKÉ PRAKTIKY VOČI PRÍRODE

tipy a odporúčania
k udržateľnému rozvoju
našej obce

Autori:

Ing. Ivana Vačková
doc. Ing. Martin Prčík, PhD.

Vydavateľ:

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Vydanie:

Prvé

Rok vydania:

2024

Počet strán:

36

Neprešlo redakčnou úpravou vo Vydavateľstve SPU v Nitre.

ISBN 978-80-552-2793-1

OBEC PREČÍN

KOMISIA PRE ZMIEROVANIE, VEREJNÝ
PORIADOK A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

KONTAKT

Prečín 304, 018 15 Prečín
Starosta: Anton Lagíň
Tel.: 042 / 426 10 30, 4397058, 4397037
Fax: 042 / 439 70 58
E-mail: obecprecin@precin.eu

<https://www.precin.eu/>

